

15 NOVEMBER 1913.

AFLEVERING 14.

NADruk VERBODEN.

REDACTIE:

E. HEIMANS, AMSTERDAM,
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

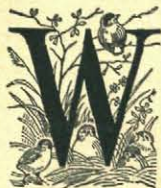
ADMINISTRATRICE:

A. W. L. VERSLUYS-POELMAN,
2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per Jaar f 4.80.

MUNT DELLA BASEGLIA.

(Vervolg en slot van blz. 294).

Waren nu een goed stuk boven de boomgrens. Een dertig meter onder ons aan den steilen rand van het ravijn, dat Val Gondas heet, stond de laatste arve, een prachtige, groote, stoere boom met zes zware hoofdtakken in zijn kroon. Een overgangsstreek met dwerghout komt hier niet voor, de bloemenhelling volgt dadelijk op het hooge bosch.

Over de toppen heen konden wij nu recht in het Cluozadal kijken; de Cluozabeek blonk hier en daar tusschen 't groen van 't woud, zijn bovenloop was geheel te zien; achter de drie diepe geulen van het oorsprongsgebied, Val Valetta, Val Sassa en Val Diavel verhieven zich de sneeuwtoppen. De meest indrukwekkende is de Piz Quaternals, die 't Val Valetta naar 't zuiden afsluit. Meer naar rechts kronkelde de Inn door het groene dal en heel op den achtergrond begonnen zich de toppen te vertoonen van het Boven-Engadin: Languard, Bernina en Palü, en nog veel meer toppen en valleien, die we allemaal met groot plezier en groote volharding, trots alle vergissingen, opzochten op de nooit genoeg te prijzen Siegfried-kaarten.

Intusschen werd 't weer tijd, om op te breken. De lawinemuren, waarlangs onze weg nu ging leiden, lagen nog een paar honderd meter boven ons, een

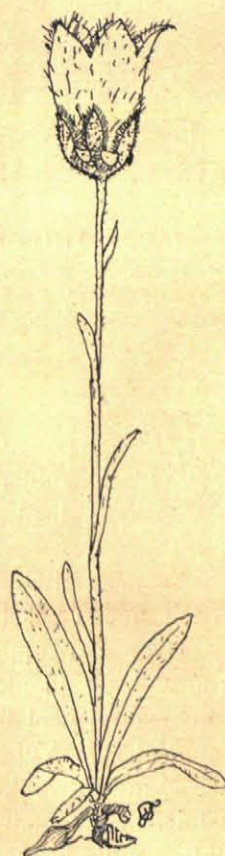

Alpen-azalea.

weinig naar rechts. De helling was bezaaid met groote gneissblokken, mooi begroeid met kleurige korstmossen, met steenbreek en met velerlei kussenplanten, die voor 't meerendeel waren uitgebloeid, hoofdzakelijk stengellooze *Silene* en *Kogelbloem*. De kleinere steenbrokken en de grond zelf waren aanvankelijk overdekt met de *Alpen-azalea*, *Loiseleuria procumbens*. Dit is een houtig, rijk vertakt en dicht bebladerd plantje, dat vlak over den grond voortgroeit, een dichtmazig netwerk vormt, dat soms veel heeft van een tapijt. De kleine glanzige dikke blaadjes zijn achterwaarts omgerold en de randen bedekken gedeeltelijk twee lichte streepen aan de achterzijde, waarin de huidmondjes liggen, die aldus een dubbele bescherming genieten. Alles aan deze *Azalea* spreekt van den strijd tegen de guurheid van de hooge standplaats, tegen sneeuwdruk, zonnebrand, lawinen, stormwind en stortbuien. In den gunstigen zomertijd vormen zich lange loten, die voortkruipen over den bodem, maar nergens wortelen. Een plak *Azalea* van verscheidene vierkante meters groot is eigenlijk één boom en je kunt dan ook heele matten van *azalea* van den bodem optillen. Het stammetje zelf is kort en dun, de diktegroei is zeer langzaam, een stam met honderd jaarringen is nog niet eens zoo dik als een pink.

Hoewel de bloeitijd reeds lang was verstreken, vonden wij nog veel bloeiende twijgen, met trossen van drie tot vijf prachtige, sterke, rozeroode, klokvormige bloempjes aan 't eind van de stengels. De kelk is diep gespleten en zeer donker paarsrood, de kroon is even duurzaam als die van onze struikheide. In 't volst van den bloeitijd is zoo'n *azalea*-plekje één groote rooskleurige bloemenmassa, waar 't wemelt van insecten, die op den honig afkomen.

Honderd meter hoger zag het er weer anders uit. De *Loiseleuria* verdween en maakte plaats voor velerlei bloemen; vergeetmij niet, eereprijs, margriet en een menigte exemplaren van het *Baardklokje*, *Campanula barbata*, maar allemaal dwergen met één enkele hangende bloem. Deze *Campanula barbata* is boven 1600 Meter een der meest algemeene planten, zoowel op kalk als op silikaat-

Baardklokje, rechtop.

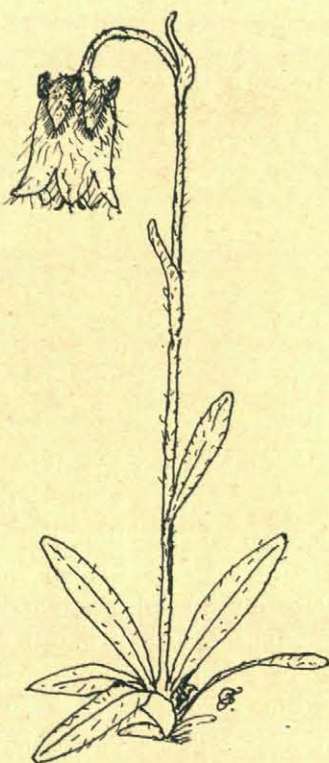
gesteente en heeft soms stengels van een halven meter hoog, vertakt en vol groote hangende klokken; bleekblauw of wit, zacht behaard en met tusschenslippen in de kelk. De opening van de bloem is doorgaans loodrecht naar omlaag gericht. Maar nu vonden wij op onzen Munt della Baseglia ook van die klokjes, die van die neerbuigendheid niets wilden weten en op 't eind van hun stengel hun enkele bloem recht omhoog staken. Deze variëteit is beschreven onder den naam „*strictopedunculata*“ en hoe die plant er nu toe komt, om in de barre streken nabij de sneeuwrens ineens afstand te doen van alle voordeelen, die het hangen voor een bloem oplevert, weet zoover mij bekend is, nog geen mensch. Wij vonden daar op 2500 M. hoogte meer klokjes met de bloemen omhoog dan hangend.

Terwijl we nog in die bloemen verdiept waren, hoorden we een schel gefluit en meteen stonden we ook al voor den ingang van een marmottenhol; een groot gat, grooter dan een konijnenhol uit onze duinen. Er lag een bergje voor van uitgegraven aard en steenen en aan de voetsporen was te zien, dat de bewoner er pas was ingegaan. En toen we nu met onzen Zeisskijker de hellingen boven ons gingen afzoeken, vooral naar den kant van Val Gondas, zagen we niet alleen nog een menigte hollen, maar ook marmotten zelf, net als konijnen in een duinlandschap thuis. Sommige leken te grazen. Kleintjes waren aan 't spelen, en een patriarch zat of liever stond op den uitkijk, net een verweerd, oud, grijs paaltje. Zoo mak als aan den Morteratsch waren ze hier niet, maar dank zij den kijker konden we ons verlustigen in heel aardige familietafreeltjes.

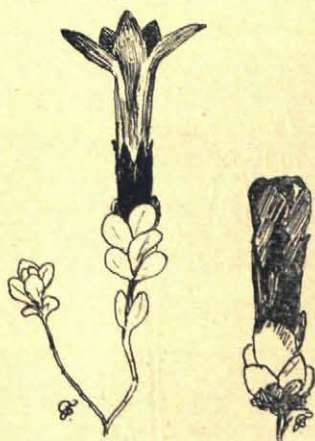
Alpenmargriet.

De helling werd al steiler en steiler en bij de lawinemuren, die we eindelijk bereikten, was ze steiler dan 1 op 2. Dat lijkt nu niet zoo heel erg, een heele boel trappen en duinhellingen zijn steiler, maar als je het een paar honderd meter ver moet volhouden, dan begroet je iedere nieuwe plantensoort als een welkome aanleiding, om even uit te blazen. Ik gedenk tenminste altijd nog met dankbaarheid de *Saxifraga Seguieri* die mij hier heeft verkwikt. Dat Steenbreekje heeft tamelijk nietige gele bloempjes, op stengeltjes van een centimeter of drie, die ontspringen uit dichte bladrozetten. 't Zijn overblijvende plantjes en al de verdorde blaadjes van vorige jaren zijn nog onder 't huidig rozet te vinden. De meeste Alpenplanten groeien ook in de Poolstreken en vele ook in den Altai, maar *Saxifraga Seguieri* komt buiten de Alpen niet voor.

Baardklokje, gewoon.

Tot nut en leering van latere geslachten moet ik hier nu vertellen, dat wij, de lawinemuren gepasseerd zijnde, niet naar rechts af sloegen, zooals de heer Giamara ons had geraten, maar regelrecht naar den top klommen, die nu duidelijk te zien was en een alleraardigst sneeuwrandje vertoonde. De direkte weg leek ons makkelijker en was in ieder geval korter. Maar och, wat hadden we spoedig berouw, toen we aan 't ploeteren waren in een soort van door elkaar geschudde pyramide van Cheops. Gneisblokken van verscheidene kubieke meters groot lagen op en door elkaar, afwisselend met kleiner puin, dat elk oogeblik ging wobbelen en schuiven. Gelukkig waren hier ook nog bloemen op de enkele plekjes, waar achter een groot breed rotsblok fijn gruis en slib was opgehoopt. Daar groeide de prachtige *Gentiana bavarica*, wel het mooiste blauwe bloempje van de wereld. Het was den plantjes aan te zien, dat we de eeuwige sneeuw nader-

Gentiana bavarica, var. *imbricata*.

den, want de stengeltjes waren maar kort en de leden zoo klein, dat de blaadjes elkander als schubben bedekten. Maar hoe klein 't plantje ook was, de bloem bleef even flink en kleurrijk, de kelk nog donkerder blauw dan de kroon en zelfs de bovenste stengelbladeren hadden ook die kleur aangenomen. We waren nu al op 2900 meter en toch komen hier de hommels de bloemen bezoeken, veel bloempjes zelfs vertoonden de gaten die de roovende hommel *Bombus scrimshirani* er in gebeten had. Ook vonden wij hier het gletscher-manschild, een klein sleutelbloempje, nabij zijn hoogtegrens en eindelijk ook de gletscher-ranonkel, een van de niet weinige alpenbloemen, die ik altijd met veel meer plezier zie, dan het veel besproken edelweiss.

Lente-anemoon (*Anemone vernalis*).

Je zoudt het deze gletscherranonkel niet aanzien, dat het de hoogste zaad-

plant ter wereld is. In Grauwbunderland klimt hij tot 3500 M. op den Piz Tschierva (aldernaast aan de Bernina), maar in 't Berner Oberland is hij in 1872 geplukt op den top van den Finsteraarhorn, 4275 M. hoog. Alleen op die allerhoogste standplaatsen zijn soms de bladeren bedekt met dichte witte zijdeachtige haren, maar onder de 3500 M. zijn de bladeren heel gewoon, zonder eenige beschermingsmaatregel. Alleen ligt de oorsprong van de bladeren en de groeipunt van den stengel nog al diep onder den grond en er is een groot wortelstelsel. Kelk en kroon vallen niet af, zooals bij onze inlandsche ranonkels, en daardoor blijft de plant in het herbarium heel mooi. Hier op de Baseglia waren ze allemaal wit, op den Diablerets heb ik er indertijd gevonden met prachtig donkerroode bloemen. Men heeft nog niet kunnen ontdekken, of deze kleurverscheidenheid soms samenhangt met bijzonderheden van bodem of standplaats.

Gletscher-ranonkel.

Gletscher-ranonkel.

Flink bekaf en onze eigenwijsheid verwenschend bereikten we eindelijk den top, waar we eerst nog veel moeite hadden met een sneeuwmuur, die aan de noordzijde van den berg was opgewaaid en nu naar de zuidzijde overhing, een „Corniche” vormend. Wij konden die echter naar rechts omtrekken en hadden nu den noordkant van den berg voor ons, eigenlijk een uitgestrekte hoogvlakte met eenige sneeuwvelden en een groep van donkerblauwe meertjes. Deze Macunvlakte zag er bijzonder plantenrijk uit en is nu voortaan een van de vele plekken, „waar ik stellig en zeker nog eens heen moet, om alles eens rustig en grondig te bekijken”. Een aantal toppen, waarvan Piz Arpiglia de hoogste was, belemmerden het uitzicht naar

't Noorden, zoodat we van de heerlijke Silvretta-groep slechts enkele witte puntjes te zien kregen. Maar naar het zuiden hadden wij het heele Engadin

voor ons en naar 't oosten Tirol met al de witte bergen van de Ortler en Oetztaler Alpen. Dichterbij hadden we Piz Laschadura en Piz Plavna, waarachter de beschermde gebieden liggen van Val Plavna en Val Minger, het dal, waar nog de beren toeven.

We waren zoo verstandig, terug te gaan langs den ezelsrug, dien we bij 't stijgen versmaad hadden en werden beloond door een groepje van prachtige Anemonen, *Anemone vernalis*, die hier twee maanden over den tijd nog lustig stond te bloeien. Wij vonden haar op 2880 M. hoogte, volgens de Siegfriedkaart, en kunnen nu Dr. Brunies melden, dat wij zijn record met 100 M. hebben verbeterd, terwijl we op Dr. Rübel, die het Bernina-gebied onderzocht, een voor-sprong hebben van 80 M. Maar in Wallis is de plant gevonden op 3600 M. Wat ons echter van meer belang leek, is, dat ons exemplaar geen honigklieren vertoonde, wat anders *Anemone vernalis* in Grauwbunderland wél doet.

In Tirol heeft deze anemoon in den regel geen honig en we hadden hier dus weer een voorbeeld ervan, hoe langs den Ofen-weg Tiroler en Zwitsersche vormen door elkaar aankomen.

Allergenoeglijkst langzaam slenterden we verder naar omlaag, nog weer toevend bij elke mooie bloemengroep en elk mooi vergezicht, zoodat de terugtocht haast evenveel tijd vorderde als de heenreis, wat van een alpinistisch standpunt gezien, een zeer laakbare lakschheid lijkt. Maar wij weten nu precies, wat een mooie bloemen-berg die Munt della Baseglia is. Ik heb natuurlijk niet het tiende deel genoemd van alles, wat we gezien hebben. Alleen maar de hoofdfiguren. JAC. P. TH.

LIJSTERMOORD.

WAT heb ik in mijn jeugdjaren soms toch dingen gedaan, die ik nu griezelig vind, die ik nu nooit meer zou durven doen, die mij nu laag, harteloos of wreed voorkomen! Daar heb je b.v. het lijsters-strikken. Voor niet nog zoo veel zou ik nu zoo laaghartig zijn op zoo geniepig-gemeene wijze die lieve boschzangers in het verderf te lokken. En wat hunkerde ik in mijn jongensjaren naar die Octobermaand; wat telde ik reeds weken van te voren dag na dag af op een eigengemaakt kalendertje! Die eerste October, wat heerlijke dag! Dan toch begon de campagne, waarvoor reeds zooveel beslommingen door je hoofd waren gegaan, waartoe reeds weken van te voren zoo velerlei voorbereidselen moesten worden getroffen. Wat moest je je soms reppen, om toch op tijd met alles klaar te zijn, opdat geen enkel daagje van dien heerlijken striktijd gemist werd!

Mijn woonstreek was voor de uitoefening van deze „liefhebberij” vrij gunstig gelegen. Groote bosschen van hoogopgaand hout vond je er niet, doch groote en kleinere stukken kreupelhout en hakhout, afgewisseld door wei- en hooilanden en ook bouwakkers met heel dikwijls dichte boschwallen daaromheen. Die bos-schen zijn niet breed of diep, echter juist geschikt, om vogels als lijsters te